

**Արձանագրություն
Տեսողության խնդիրների գնահատման
3-5 տարեկան երեխաների համար**

Օրգանիզմի ֆունկցիաներ և մարմնի կառուցվածք

Օրգանիզմի ֆունկցիաներ		Qualifier
b210	Տեսողության ֆունկցիաներ Առարկաները տեսնելու, տեսողական ազդակների ձևն ու առանձնահատկությունները տարբերելու, /ներառյալ տեսողության սրությունը և տեսադաշտը/	
Մարմնի կառուցվածք		Qualifier
s210	Ակնակապիճի կառուցվածք	
s220	Ակնագնդի կառուցվածք	
s230	Աչքի օժանդակ ապարատի կառուցվածք	

4

(b) Գործունեություն և մասնակցություն

ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ		Կատարողականի որակիչ	Կարողության որակիչ
d1. ՍՈՎՈՐԵԼԸ ԵՎ ԳԻՏԵԼԻՔ ԿԻՐԱՌԵԼԸ			
d110	Դիտելը (նայելը) Տեսողական ազդակներն ընկալելու նպատակով տեսողության զգայարանը նպատակաուղղված /մտադրված կերպով օգտագործելը, ինչպես օրինակ՝ առարկային հետևելը, մարդկանց դիտելը, մարզական իրադարձություն, որևէ անձի կամ խաղացող երեխաներին նայելը:		
d115	Լսելը Լսողական զգայարանի միջոցով լսողական ազդակների գիտակցված ընկալում, օրինակ՝ մարդու ձայնը լսելը, երաժշտություն ունկնդրելը:		
d137	Հասկացություններ սովորելը Իրերի չափի, ձևի, քանակի, երկարության, միևնույնի և հակառակի հասկացությունների ըմբռնելը, գործածելը, անձանց կամ		

ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ		Կատարողականի որակիչ	Կարողության որակիչ
	իրադարձությունների առանձնահատկություններին առնչվող հիմնական և բարդ հասկացությունները մբռնելը, գործածելու հմտությունները զարգացնելը:		
d140	Կարդալ սովորելը Գրավոր նյութերը (այդ թվում՝ Բրայլի այբուբեն և այլ խորհրդանիշներ) սահուն և անսխալ կարդալու հմտությունը զարգացնելը, ինչպես օրինակ՝ նիշեր և այբուբեններ ճանաչելը, գրված բառերը ճիշտ արտասանելը և բառեր ու բառակապակցություններ հասկանալը:		
d145	Գրել սովորելը Ձայներ, բառեր կամ բառակապակցություններ ներկայացնող խորհրդանիշներ (այդ թվում՝ Բրայլի այբուբեն կամ այլ խորհրդանիշներ) արտաբերելու հմտությունը զարգացնելը, ինչպես օրինակ՝ ուղղագրության և քերականական կանոններին հետևելը:		
d150	Հաշվել սովորելը Թվերով աշխատելու և պարզ ու բարդ մաթեմատիկական գործողություններ կատարելու այնպիսի հմտությունները զարգացնելը, ինչպիսիք են գումարման և հանման մաթեմատիկական նշանները գործածելը և խնդիր լուծելիս ճիշտ մաթեմատիկական գործողություններ կիրառելը:		
d160	Ուշադրությունը կենտրոնացնելը Կոնկրետ ազդակների, միջավայրում փոփոխությունների ուշադրությունը կենտրոնացնելը: Միջավայրի որոշակի տարրերին մտադրված ուշադրություն դարձնելը, ինչպիսիք են ֆիզիկական կամ սոցիալական ազդակների որակի, քանակի կամ ուժգնության փոփոխությունները		
d161	Ուշադրությունը պահպանելը		

ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ		Կատարողականի որակիչ	Կարողության որակիչ
	Համապատասխան ժամանակահատվածում կոնկրետ գործողություններին կամ առաջադրանքներին ուղղված ուշադրությունը մտադրված պահպանելը		
d163	Մտածելը Մտքեր, գաղափարներ և պատկերներ ձևակերպելը (բառախաղ, մտագրոհ, խորհել)		
d2. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔՆԵՐ ԵՎ ՊԱՀԱՆՋՆԵՐ			
d210	Առանձին առաջադրանքներ կատարելը Առաջադրանքի կատարումը սկսելը, ժամանակի, տարածության և առաջադրանքի համար նախատեսվող նյութերի օգտագործումը կազմակերպելը, առաջադրանքի կատարման ժամանակը սահմանելը և առաջադրանքը կատարելը, ավարտելը և դրա արդյունքներն ամրապնդելը:		
d220	Համալիր առաջադրանքներ կատարելը Հերթականությամբ կամ միաժամանակ պարզ կամ բարդ և համակարգված գործողություններ կատարելը, որպես համալիր, ինտեգրված և բաղադրյալ առաջադրանքների մասեր:		
d230	Առօրյա կյանքը կազմակերպելը Պարզ կամ բարդ համակարգված գործողություններ իրականացնելը, առօրյա կյանքը կամ պարտականությունների, օրվա ռեժիմը պլանավորելը, կառավարելն ու կատարելը, սեփական ժամանակը պլանավորելը և կառավարելը		
d240	Սթրեսը և այլ տեսակի հոգեբանական լարվածությունը կառավարելը Բարդ կամ պարզ գործողություններ կատարելիս հոգեբանական լարվածությունը կառավարելը և վերահսկելը, օրինակ՝ առաջադրանքը որոշակի ծամկետում ավարտելը կամ երեխաների մեծ խմբի մասին հոգ տանելը, նոր		

ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ		Կատարողականի որակիչ	Կարողության որակիչ
	միջավայրում սթրեսը, ճգնաժամը կառավարելը:		
d250	Սեփական վարքագիծը կառավարելը Ըստ պահանջվող իրավիճակի սեփական վարքի և հոյզերի հետևողականորեն կառավարելը և դրսևորելը		
d3. ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ			
d310	Հաղորդակցվելիս բանավոր հաղորդագրություններն ընկալելը Բանավոր հաղորդագրությունների բառացի ենթադրվող իմաստները ընկալելը		
d315	Հաղորդակցվելիս ոչ վերբալ հաղորդագրություններ ընկալելը Ժեստերով, նշաններով և նկարներով փոխանցվող հաղորդագրությունների ուղիղ և փոխաբերական նշանակությունների ընկալումը: Ներառյալ ժեստերի լեզուն, ընդհանուր նշանները, նկարները և լուսանկարները ընկալելը:		
d330	Խոսելը Բառերի, արտահայտությունների կամ բանավոր խոսքի առավել երկար պարբերությունների արտաբերումը, ուղիղ և փոխաբերական իմաստներով պարզ և բարդ հաղորդագրություններ կազմելը:		
d350	Զրույցը Մտքերի և գաղափարների փոխանակում սկսելը, շարունակելը և ավարտելը՝ բանավոր, գրավոր խոսքի, ժեստերի լեզվի կամ լեզվական այլ միջոցների օգնությամբ, ծանոթ կամ անծանոթ մեկ կամ մի քանի անձանց հետ՝ ֆորմալ կամ ոչ ֆորմալ իրավիճակներում:		

ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ		Կատարողականի որակիչ	Կարողության որակիչ
d360	Հաղորդակցության սարքեր և մեթոդներ օգտագործելը ինչպես օրինակ՝ ընկերոջը հեռախոսով զանգահարելը՝ ներառյալ հեռահաղորդակցության սարքեր, տպագրական մեքենաներ և հաղորդակցության մեթոդներ օգտագործելը:		
d4. ՇԱՐԺՈՒՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ			
d440	Դաստակի նուրբ շարժումներ կատարելը Առարկաները գործածելուն առնչվող համակարգված գործողություններ կատարելը, առարկաները վերցնելը, գործածելը և բաց թողնելը ձեռքի, մատների կամ մեծ մատի օգնությամբ, ինչպես օրինակ՝ սեղանից մետաղադրամներ վերցնելը կամ բռնակը պտտելը:		
d445	Դաստակը և բազուկը օգտագործելը Դաստակի և բազուկի օգնությամբ առարկաներ տեղաշարժելը, վերցնելը, բռնելը, բարձրացնելը, պահելը և գործածելը:		
d450	Քայլելը Ուղքով կարճ տարածություններում՝ տանը, բակում, տեղաշարժվելը		
d455	Տեղաշարժվելը Աստիճաններ բարձրանալը /քայլելով կամ մագլցելով/, ցատկելը կամ վազելը /նաև խոչնդոտները շրջանցելը/		
d5. ԻՆՔՆԱՍՊԱՍԱՐԿՈՒՄԸ			
d510	Լվացվելը – լոգանք ընդունելը Սեփական մարմինը ամբողջությամբ կամ դրա մասերը լվանալը և չորացնելը		
d520	Մարմնի խնամքը Մարմնի մասերի՝ մաշկի, դեմքի, ատամների, գլխամաշկի, եղունգների խնամքն իրականացնելը.)		
d530	Բնական կարիքները հոգալը		

ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ		Կատարողականի որակիչ	Կարողության որակիչ
	Արտաթորանքը (միզարձակում և կղազատում) հեռացնելու պահանջն զգալը, իրականացնելը և դրանից հետո մարմինը մաքրելը		
d540	Հագնվելը Կոշիկներն ու հագուստը հագնելու և հանելու համաձայնեցված գործողություններ կատարելիս, կլիմայական և սոցիալական պայմաններին հետևելը		
d550	Ուտելը Մնունդն ստանալու կարիքը զգալը և ուտելուն ուղղված գործողություններ կատարելը, այն բերանին մոտեցնելը, կտրատելը և այլն:		
d560	Խմելը Խմելու կարիքն զգալը և ըմպելիքով տարրան վերցնելը, այն բերանին մոտեցնելը և խմելը; շեր բացելը, ծողիկով խմելը կամ հոսող ջուր խմելը		
d6. ԿԵՆՑԱՂԸ			
d640	<u>Տնային գործեր անելը</u> Տանը մաքրություն անելը, հագուստներ լվանալը և չորացնելը, սպասքը մաքրելը, կենցաղային տեխնիկա օգտագործելը, աղբը թափելը, ինչպես օրինակ՝ խոհանոցի սեղանները սրբելը, կենցաղային աղբը հավաքելը և թափելը, սենյակները, պատի պահարանները և դարակները կարգի բերելը, կոշիկները մաքրելը, փոշեկուլներ և խոզանակներ օգտագործելը:		
d650	Կենցաղային իրերի մասին հոգ տանելը Կացարանի, կենցաղային իրերի, տեխնիկայի, ինչպես նաև կենդանիների, սենյակային և դրսում աճող բույսերի խնամքն իրականացնելը:		
d7. ՄԻՋԱՆՁՆԱՅԻՆ ՇՓՈՒՄԸ ԵՎ ՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ			
d710	Հիմնական միջանձնային փոխհարաբերություններ		

ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ		Կատարողականի որակիչ	Կարողության որակիչ
	Հարաբերություններում հարգանք, ջերմություն, երախտագիտություն և հանդուրժողականություն ցուցաբերելը և հարաբերություններում համապատասխան ֆիզիկական կոնտակտ ունենալը		
d760	Ընտանեկան հարաբերություններ Անմիջական ընտանիքի, մերձավոր ազգականների հետ ազգակցական հարաբերություններ հաստատելը և պահպանել		
d8. ԿՅԱՆՔԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԲՆԱԳԱՎԱՌՆԵՐԸ			
d815	Նախադպրոցական կրթություն Տարիքին համապատասխան ուսումնական հաստատություններում՝ մանկապարտեզում, դպրոցում՝ ուսումնառության գործընթացին մասնակցելը		
d880	Խաղերի մեջ ներգրավվելը Առարկաներով, խաղալիքներով, նյութերով կամ խաղերով նպատակաուղղված, հետևողական կերպով զբաղվելը՝ ինքնուրույն կամ այլ անձանց հետ միասին:		
d9. ՀԱՄԱՅՆՔԱՅԻՆ ԿՅԱՆՔԸ			
d910	Համայնքային կյանքը Համայնքի սոցիալական կյանքի բոլոր ոլորտներում ներգրավվելը, ինչպես օրինակ՝ տարաբնույթ միջոցառումների մասնակցելը՝ համերգներ, միջոցառումներ, հարսանիքներ, այգիներում և փողոցներում, սրճարաններում և այլ հանրային վայրերում կազմակերպվող հավաքույթներ:		
d920	Հանգիստը և ժամանացը Ցանկացած տեսակի խաղային, ժամանցային միջոցառումներին մասնակցելը, սիրելի զբաղմունքով, հանգստով զբաղվելը		
ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԱՅԼ			

ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ	Կատարողականի որակիչ	Կարողության որակիչ
ԾԱԾԿԱԳՐԵՐ		

20

(e) ՄԻՋԱՎԱՅՐԱՅԻՆ ԳՈՐԾՈՆՆԵՐ

ՄԻՋԱՎԱՅՐԱՅԻՆ ԳՈՐԾՈՆՆԵՐ		Որակիչներ՝ Խոչընդոտ
e1. ԱՐՏԱԴՐԱՆՔ ԵՎ ՏԵԽՆՈԼՈԳԻԱՆԵՐ		
e110	Անձնական սպառման ապրանքներ կամ նյութեր Ներքին ընդունման նպատակով սննդամթերքի, ըմպելիքի և դեղորայքի անհրաժեշտությունը	
e115	Առօրյա կյանքում անձնական օգտագործման արտադրանք և տեխնոլոգիաներ Առօրյա կյանքում անհրաժեշտ իրերի/պարագաների, ինչպես օրինակ՝ համապատասխան հագուստ, հարմարեցված կահույք, կենցաղային սարքերի, ընդհանուր նշանակության օժանդակ արտադրանքների անհրաժեշտությունը	
e120	Շենքային պայմաններում և դրսում անձի շարժունակության ու փոխադրման համար նախատեսված արտադրանք և տեխնոլոգիաներ՝ Ներս և դուրս անելու համար անձի փոխադրման, շարժունակության համար անհրաժեշտ հատուկ միջոցների/պարագաների անհրաժեշտությունը	
e125	Հաղորդակցության համար նախատեսված արտադրանք և տեխնոլոգիաներ Տեղեկատվություն ուղարկելու և ստանալու սարքերի ու տեխնոլոգիաների՝ լսողական, ձայնաստեղծ, հեռախոսային սարքերի, ավտոմատացված սարքերի անհրաժեշտությունը	
e2. ՇՐՋԱԿԱ ԲՆԱԿԱՆ ՄԻՋԱՎԱՅՐԸ ԵՎ ԴՐԱ ՎՐԱ ՄԱՐԴԱԾԻՆ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆԸ		
e240	Լույսը Էլեկտրամագնիսական ճառագայթում, որի շնորհիվ առարկաները տեսանելի են դառնում՝ արևի լույսի կամ արհեստական լուսավորության (օրինակ՝ մոմեր, նավթի կամ պարաֆինի լամպեր, խարույկներ և էլեկտրականություն) միջոցով, և որը կարող է աշխարհի մասին օգտակար	

ՄԻՋԱՎԱՅՐԱՅԻՆ ԳՈՐԾՈՆՆԵՐ		Որակիչներ՝ Խոչընդոտ
	կամ շփոթեցնող տեղեկատվություն հաղորդել՝ ներառյալ լուսավորվածությունը. լույսի որակը. գույների հակադրությունները	
e250	Ձայնը Երևույթ, որը լսվում է կամ կարող է լսվել, ինչպես օրինակ՝ շրխկոցը, զանգը, երգը, շվոցը, ճիչը՝ ներառյալ ձայնի ուժգնությունը, ձայնի որակը, որը ազդում է անձի գործունեության վրա	
e3. ԱՁԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ		
e310	Անմիջական ընտանիքի անդամներ Անմիջական ընտանիքի անդամների կողմից ֆիզիկական օգնություն և հոգեբանական աջակցության առկայությունը կամ բացակայությունը	
e320	Ընկերներ Անձիք, որոնց հետ գոյություն ունեն մոտիկ և շարունակական հարաբերություններ, որոնց բնորոշ է վստահությունը և փոխադարձ օժանդակությունը	
e340	Անձնական խնամքի ծառայություններ մատուցող անձինք և անձնական օգնականներ Անձնական խնամք տրամադրողների, անձնական օգնականների (բացառությամբ ընտանիքի անդամների) հետ ունեցած փոխհարաբերությունները	
e355	Առողջապահության ոլորտի մասնագետներ օր՝ բժիշկների, բուժքույրերի, հոգեթերապևտների, լոգոպեդների, սուրդոլոգների, վնասվածքաբան-օրթոպեդների, բուժ-սոցիալական ծառայության աշխատողների աջակցությունը և հարաբերությունները	
e4. ՎԵՐԱԲԵՐՄՈՒՆՔ		
e410	Անմիջական ընտանիքի անդամների վերաբերմունքը Անմիջական ընտանիքի անդամների ընդհանուր կամ որևէ հարցի շուրջ հստակ կարծիքը և համոզմունքը՝ անձի կամ սոցիալական, տնտեսական և այլ հարցերի շուրջ, որոնք ազդում են անձի վարքագծի և գործողությունների վրա:	
e420	Ընկերների անձնական վերաբերմունքը, որն ազդում են անձի վարքագծի և գործողությունների վրա:	

ՄԻՋԱՎԱՅՐԱՅԻՆ ԳՈՐԾՈՆՆԵՐ		Որակիչներ՝ Խոչընդոտ
e440	Անձնական խնամք տրամադրողների և անձնական օգնականների վերաբերմունքը՝ անձնական խնամքի ծառայություն մատուցող անձանց և անձնական օգնականների ընդհանուր կամ որևէ հարցի շուրջ կոնկրետ կարծիքը և համոզմունքը անձի կամ այլ հարցերի մասին, որոնք ազդում են վարքագծի և գործողությունների վրա:	
e450	Առողջապահության ոլորտի մասնագետների անձնական վերաբերմունքը Առողջապահության ոլորտի մասնագետների վերաբերմունքը, կոնկրետ կարծիքը, համոզմունքը ընդհանուր կամ որևէ հարցի մասին, որոնք ազդում են անձի վարքագծի կամ գործողությունների վրա	
e5. ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ, ՈԼՈՐՏԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ		
e540	Տրանսպորտային ծառայություններ, համակարգեր տրանսպորտային ծառայության կամ միջոցի առկայությունը և մատչելիությունը	
e570	Սոցիալական ապահովության ծառայություններ, համակարգեր՝ պետական աջակցության և սոցիալական ապահովության ծառայությունների առկայությունը և մատչելիությունը, որոնց նպատակն է աջակցություն ապահովել /նպաստ, և այլն/	
e580	Առողջապահական ծառայություններ Առողջապահական ծառայությունների, համակարգերի առողջական խնդիրների կանխարգելման, բուժման, վերականգնողական բուժման և առողջ ապրելակերպի խթանման համար առկա ծառայությունների առկայությունը և մատչելիությունը	
e585	Կրթության և վերապատրաստման ծառայություններ, համակարգեր Կրթության, հմտությունների ձեռք բերման, պահպանման և կատարելագործման հետ կապված ծառայությունների մատչելիությունը	
Միջավայրային գործոններ այլ ծածկագրեր		